

Wstęp

Problematyka geograficznych oznaczeń pochodzenia należy do tej grupy zagadnień, która ostatnimi czasy budzi szerokie zainteresowanie na świecie. Odnosi się to również do sytuacji w Polsce.

Zaszłości historyczne istotnie utrudniały kształtowanie się polskich oznaczeń geograficznych. Zabory, częste zmiany terytorialne i powolny rozwój gospodarczy kraju sprawiły, że przed II wojną światową nie powstały na szerszą skalę tradycje i związki lokalnych grup ludności z zamieszkiwanym przez tę ludność terenem. Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹ przewidywała wprawdzie możliwość wydawania rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie ochrony oznaczeń regionalnych, jednak na podstawie przepisów tej ustawy wydano zaledwie jedno rozporządzenie dotyczące ochrony polskiego oznaczenia geograficznego „Piwo grodziskie”². Pozostałe przedwojenne rozporządzenia, wydane w wykonaniu obowiązków wynikających z podpisanych przez Polskę umów międzynarodowych, zapewniały ochronę wyłącznie zagranicznym nazwom regionalnym³.

Po II wojnie światowej funkcjonowanie systemu gospodarki socjalistycznej faktycznie uniemożliwiło powstawanie wyrobów, które byłyby kojarzone z konkretnym regionem geograficznym. Sytuacja taka była następstwem prowadzonej przez państwo polityki gospodarczej i legislacyjnej. W dobie gospodarki centralnie planowanej regionalne produkty i związane z nimi geograficzne oznaczenia pochodzenia nie miały bowiem większego znaczenia. Zbyt na towary był zapewniony, a na rynku nie było praktycznie żadnej konkurencji. Dopiero powstanie gospodarki wolnorynkowej

¹ Dz. U. z 1930 r. Nr 56, poz. 467.

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 września 1929 r. w sprawie ochrony nazwy regionalnej „Piwo grodziskie”, Dz. U. Nr 16, poz. 136.

³ Por. M. Kępiński, *Oznaczenia geograficzne w prawie własności przemysłowej*, PPH 2002, nr 12, s. 1.

w Polsce spowodowało gwałtowny wzrost znaczenia wszelkich oznaczeń wyróżniających, w tym geograficznych oznaczeń pochodzenia.

W prawie wspólnotowym i w prawie krajowym państw członkowskich Unii Europejskiej można obecnie zauważyć stałą tendencję do wzmacniania ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia. Tendencja ta znajduje szczególnie zdecydowane odzwierciedlenie w aktywności legislacyjnej instytucji wspólnotowych oraz w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich. Wspólnoty Europejskie są również największym orędownikiem wzmocnienia ochrony oznaczeń geograficznych na świecie. Stanowisko Wspólnot, prezentowane na forum Światowej Organizacji Handlu, zmierza do wprowadzenia ogólnoświatowego systemu rejestracji oznaczeń geograficznych.

Wzrastające znaczenie geograficznych oznaczeń pochodzenia uzasadnia zainteresowanie tą problematyką. Przedmiot rozważań niniejszej książki stanowi szczegółowa analiza geograficznych oznaczeń pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. Oznaczenia te mają obecnie największe praktyczne znaczenie na rynku europejskim i światowym. Problematyka geograficznych oznaczeń pochodzenia win i napojów spirytusowych, ze względu na odmienny charakter ochrony prawnej, pozostaje poza zakresem książki. Problematyka ta powinna być bowiem przedmiotem odrębnego opracowania.

Celem niniejszej pozycji jest przedstawienie instytucji geograficznych oznaczeń pochodzenia na tle prawa europejskiego i prawa polskiego. Realizacja powyższego celu nie byłaby jednak w pełni możliwa bez odwołania się do odpowiednich aktów prawa międzynarodowego. Miały one bowiem istotny wpływ na rozwój europejskiej i krajowej ochrony prawnej geograficznych oznaczeń pochodzenia.

Autorka realizuje cel rozprawy na podstawie analizy przepisów prawa obowiązujących na dzień 15 czerwca 2008 r.

Intencją autorki jest analiza materii geograficznych oznaczeń pochodzenia z punktu widzenia jej aspektów praktycznych. Szczególną uwagę autorka poświęca wyrokom Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich. W książce uwzględnione jest również orzecznictwo sądów polskich i sądów innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz dorobek krajowej i zagranicznej doktryny.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Rozdział I rozpoczyna ogólna charakterystyka geograficznych oznaczeń pochodzenia. Autorka omawia oznaczenia geograficzne i ich funkcje oraz dokonuje klasyfikacji oznaczeń w ode-

rwaniu od regulacji prawnej. W podobny sposób oznaczenia geograficzne są analizowane na tle instytucji znaków towarowych. Dalsza część rozważań dotyczy ochrony prawnej geograficznych oznaczeń pochodzenia w najważniejszych aktach prawa międzynarodowego. Rozdział I kończy się wskazaniem źródeł prawa europejskiego i polskiego w przedmiotowej dziedzinie.

Pozostałe rozdziały niniejszej książki są poświęcone ochronie geograficznych oznaczeń pochodzenia w prawie europejskim i w prawie polskim. W obszarze europejskiego prawa geograficznych oznaczeń pochodzenia analizowana jest ochrona oznaczeń geograficznych w prawie wtórnym oraz przepisach art. 28, 29 i 30 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Szczególną uwagę autorka poświęca problematyce dopuszczalności krajowej ochrony oznaczeń geograficznych w związku z obowiązaniem omawianych europejskich regulacji prawnych w tej dziedzinie. W prawie polskim ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia oraz zagadnienia dotyczące listy produktów tradycyjnych są przedstawione na podstawie przepisów ustawy o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych. Szczegółowo omówiona jest również ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia przewidziana w przepisach ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Natomiast przepisy ustawy – Prawo własności przemysłowej, ze względu na ich znikome obecnie praktyczne znaczenie z punktu widzenia ochrony oznaczeń geograficznych są omówione w sposób uproszczony. Analiza wskazanych regulacji prawa wspólnotowego i prawa polskiego ma na celu określenie systemu ochrony prawnej oznaczeń geograficznych w Polsce w związku z jej członkostwem w Unii Europejskiej.

* * *

Książka stanowi uaktualnioną wersję rozprawy doktorskiej przygotowanej w Katedrze Prawa Wspólnot Europejskich i obronionej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

* * *

W tym miejscu pragnę złożyć gorące podziękowanie promotorowi prof. dr. hab. Ryszardowi Skubiszowi za wskazówki oraz pomoc, które w poważnym stopniu przyczyniły się do powstania niniejszej pracy. Dziękuję także recenzentom rozprawy doktorskiej prof. dr. hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej oraz prof. dr. hab. Andrzejowi Wróblowi, których uwagi recenzyjne stanowiły dla mnie cenną pomoc.